

محترم را دعوت نکردند بیجه بود خدا نیامرزد مرا
و ذلیل کند مرا اگر بدی اهل علم را بخواهم من بخواهم
کفایت خانواده من در این مملکت از اهل علم باشند
معترم مانند حالا با وجود آن تجد سبب عدول چه بود
هیچ کدام ما را رضی تو همین و تحقیر اهل علم نیستیم
و خدا هلمد است که عقاید اهل مجلس هم همین طور
است پس این رفتن سبب میخواهد.

اگر مثلاً دارد بلیه رفع کرد و اگر منشأ ندارد
چرا رفتند با آن تمهاتی که با آقا سید مصد کردند
دیگر این مخالفت چه بود اگر یاد بود چرا کردند و اگر
خوب بود دیگر این مخالفت چیست عقیده ما این است
که اهل علم بیایست همه وقت منتقم و همدست بوده باشند
تا این طور نباشد مجلس نداریم پس باید فهمید داعی
این کار چیست عقیده شما این است که بواسطه
حر فیهائیکه چند نفری گفته اند این ترتیب شده در حق
اولیائهم که گفته اند آنها هم تحمل کردند مقصود این
است تمام همدست شده بدانیم جهت چه بوده.

آقای میرزا سید محمد فتحعلی میرزا آرزو
که چند نفری از او کلام بودند دیگر انتقادی نیفاده

آقای سید حسن تقی زاده - همانطور که
فرموده ایم این مجلس برای حفظ امراض و اموال مردم است
و البته شرافت اهل علم معلوم است عقیده بنده
که این مجلس را تأسیس فرموده ایم برای حفظ اسلام
نه برای بعضی از محسنات پس در این صورت برای
حفظ این اساس مسئول هستیم صحیح است اهل
علم شرافت دارند ولی هر عالمی هر قدر شرافت
داشته همین که از حد خود خارج شد و خلاف
کرد آن شرافت از او سلب خواهد شد خود
حضرت عالی و وکلا در این ماده کمال نجابت
را بفرج دادند دو ماه صبر کردند چه اقدام ها
کرد فهرست میثاق او در انقواء مردم منتشر است.
آقای میرزا سید محمد مجتهد - حال اگر
صلاح میدانید بجهت تمام حجتی بروم حضرت عبدالعظیم
بهینهم حرف آنها چیست.

حاج سید نصر الله - همانطور که آقای
تقی زاده گفتند داخل هر چه گفتگو میشد که آن میکردند
بر تخریب مجالس حرکتی نشده و همه وقت همه
ساک بودند و هیچ وقت هم مجلس با کسی
طرف نبوده ولی رفتن حجج اسلام در صورتیکه
آنها پذیرند مضر نیست.

رئیس - در باب مطلبی که آقایان فرمودند
محتاج بذکر است گفتگو شود.

محقق الدوله - مستقیماً رفتن آقایان صحیح
نیست باید فرستادن رسول و نوشتن مکاتیب معلوم شود
که علت رفتن چیست.

آقای شیخ حسین - علمای باید معترم باشند هیچ
کس هم باین مجلس صدمه نمیتواند وارد بیاورد
از برای این کلماتی بدانند این مجلس همه قسم در
مقام حفظ دین است باین ترتیبی باز هم خوب است
آقایان بروند و آنها را بیاورند.

وکیل الرعایا - با آن مطالبی که لا محمد
آملی بالای منبر گفت باز هم بیایست رفتن آنها التماس
کرد و آنها را آوردن.

حاج سید عبدالحسین شهشانی - اینها
شراً هیچ شغری و حرفی ندارند مگر اینکه از همان
مطالبی باشد که آن روز گفته شد که حکایت پیراهن
هشان باشد آقایان کافذ بنویسند آنها هم جواب
نمیویسند.

آقای سید حسن تقی زاده - همان طور
که در نظم داخلی مملکت و وزارت و حکومت ها
مشغول هستند همینطور هم در این موارد علما
مشغول هستند آقایان در این موقع نباید بروندشان
آنچه اجل است بسطت اینک آنها ده دقیقه
قسم خوردند باز مخالفت کردند در این صورت
رفتن آنها باینکه فساد آنها بیک اندازه ظاهر شد بحکم
شریعت اخراج شدند خوشت بنویسند تا اینکه مطالب
آنها معلوم شود.

آقای سید مهدی - آن روز آقای سید محمد
فرستاد آقا شیخ فضل الله را آوردند گفتند باید اتحاد
کرد ایشان هم قسم یاد کردند بجهت این اتحاد شیرینی
صرف شده اند مخالفت کردند ولی در باب رفتن حجج
اسلام بجهت رفع شبهه یک کلمه ضرر ندارد.

سید الحکما - مادامیکه باین اشخاص از
خارج مدعی برسد بر فرض علم هم بروند و قسم هم بخورند
حالا میآیند باز همان کار را خواهند کرد در حضوره
نفر از و کلا در خانه آقا میرزا سید محمد قسم یاد کرد
که مخالفت نکنند باز مخالفت کرد.

مستشار الدوله - ممکن است رفتن آقایان
منتج نتیجه نشود و از این جهت تسوین شده همین
توهین توهین مجلس است و همین طور رفتن آقایان
چنین نظر میآید که یک چیزی در کار بوده و از طرف
مجلس هم اقدامی شده با این وصف رفتن و عذر خواستن
حسبی ندارد.

آقای سید حسن تقی زاده - رفتن آقایان
بهر چه صحیح نیست بجهت آنکه بر فرض برگشتند
آنوقت همین شخص سابق الذکر آیه الله میشود.

آقای میرزا لیز زهیم آقا - خوبست مقصود
آنها معلوم شود که چه میکنند.

رئیس - شیراز سه نفر کسی نیست که رای
بدهد بر رفتن آقایان.

حاجی میرزا علی آقا - بواسطه اینمالبکه
کردند مشهود و محسوس شد که اینها مخالف مجلس
و در صدد تخریب قائمه اساس اسلامند و این آیه در
مورد ایشان تجربه و امتحان شد (و اورد والعدو الما
نهواهنه).

مذاکرات روز سه شنبه ۱۳ جمادی الاولی
دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز یکشنبه ۱۱ آقا سید
محمد تقی قرائت کردند.

امروز چنانچه روز یکشنبه ۱۱ از طرف جناب
رئیس مقرر گردید که بلا حاضری در وقت دو ساعت
حرکت و حضور باین مجلس مقدس در طرف پمناظر
وقت انعقاد مجلس مقدس از طرف پمناظر بمقارن
دوساعت از آفتاب برآمده تبدیل باید بروفق آن
رئیس یک ساعت قبل از وقت حضور بفرمایند
عده از دو کلام حاضر شده ولی بواسطه عدم استحضار
سایرین از این ترتیب یا عروض عرایق و مواعظ از
حضور اغلب غفلت کرده و تا مدتی حاضر نشدند
حصار اغلب بواسطه اینکه انجمن های داخلی مجلس
همه روز طرف صبح منعقد میشد و هر یک کارهای
مهم در دست داشته و بواسطه عدم حصول ترتیب
در توفیق آن انجمن ها مجبور بحضور بودند تا چار
آن عده هم بانجمن ها رفتند در این صورت عده حاضر
کفایت انعقاد مجلس رسمی را نداد و مجلس
بر سبیل رسمیت انعقاد نیافت ولی در اوقاتی که

رئیس - حضور داشتند باره مطالب مهمه مطرح شد و
مذاکراتی بعمل آمد.

بحر العلوم - شرح مبسوطی از نظامات
متظالمین کرمان از دست فرمانفرما وزیر عدلیه
حالیه از حکومت او و از دست پسر ایشان حاکم
حالیه کرمان شکایت کرده باره بی مبالائی هایی که
از طرف حکومت در عدم رعایت بیازده از دقائق
سرحد بلوچستان شده اظهار داشتند (در باب اظهارات
بحر العلوم در تمهیدات وارده بر اهل کرمان و سایر
مراتب از سایر و کلاء کرمانهم استفسار شد آنها هم
قریب بهمین عناوین اظهار داشتند قرارداد در این
رفعه از طرف مجلس مقدس بوزارت داخله نوشته و
رفع آن مفاسد خواسته شود.)

لسان الحکما - شرحی در فوائد آیه
کوبی و بدو اختیار و اجرای آنرا که در تاریخ ۱۷۷
مسیحی بوده ذکر کرده از اندازه فوائد و منافع و
عدم اتلاف نفوس در مالک خارجه بلا حاضری رعایت
این مسئله آبله کوبی مذاکره شد.

رئیس - تصدیق فرمودند که این مسئله از
مطالب مهمی است که هر قدر در آن دقت شود و
بلکه هر قدر زودتر بوقوع اجرا گذارده شود بهتر
است. سایر و کلاء در این موضوع مباحثات
زیاد فرمودند قرار شد که در این خصوص شرحی به
وزارت علوم نوشته شود که در رعایت این نکته اقدامات
دائیه بعمل آید.

مذاکرات روز پنجشنبه ۱۵ جمادی الاولی
دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز سه شنبه ۱۳ آقا سید
محمد تقی قرائت کردند.

حاج سید محمد تقی استرآبادی - امر و صبح
از استرآباد تلگرافیکرده اند ملاحظه شود جوابی
که لازم است داده شود.

رئیس - اینگونه تلگرافات باید قبل از وقت
ملاحظه شود.

حسام الاسلام - از ارباب و نهادهای صحیح که رسیده
معلوم میشود که جناب حاجی خامی دعوت
کردم و ایشان قبول نکرده امتناع ورزیده اند
بنده از قول خود می گویم که در خلق از عدالت پرستی
و انصاف حقیقی ایشان اظهار تشکر و امتنان
مینمایم (سایرین هم اظهار تشکر نمودند)

وکیل التجار - آنروز هم بنده حضوره بارک
آقا سید عبدالله بجهت عرض کردم که اهالی گیلان
وجود مقدس آقای حاج نامی را خبای ممتنع و محترم
میدانند و حکایت حرکت ایشان صحبت ولایتی بود
در همراهی با مجلس همه قسم حاضرند.

حاج سید عبدالحسین شهشانی - بزرگی
مقام ایشان در همه اهل ایران می آید و از ادل هم کمال
مساعدت و همراهی را داشتند خوب است در این
موقع باین مجلس تشریف بیاورند و رفع بار مشهات بشود.

آقای شیخ عبدالکریم - عقیده بنده اینست
که پس از تشریف باین مجلس همه قسم همراهی باین
اساس کرده باشم و نبودم مثل پاره اشخاص که بعضی
ملاحظات را رعایت نمیکنند ولی بعد از تشریف باین مجلس
بین الحظورین مندم چهارم از هر زمین عارف بتکالیف
و وظایف وکیل نیستند و نمیدانند که وظیفه وکیل
رعایت حقوق تمام مملکت است که میگویند چرا با ما
همراهی نمیکنند و از آن طرف هم مشیر الممالک همچو